

Bezděz

NÁRODNÍ
SPORTOVNÍ
AGENTURA

Sobota 15. října 2022

Odjezd: v 6:30 hod. z parkoviště na nábřeží za zimním stadionem

Trasa autobusu:

Pardubice – Hořice – Jičín – Mnichovo Hradiště – Plouznice – Hradčany (vystoupí skupina 1) – Hradčany, hájovna (vystoupí skupina 2) – Doksy (vystoupí skupina 3 a 4, čeká na skupinu 4) – Bezděz (čeká na všechny skupiny) – Mladá Boleslav – Benátky nad Jizerou – Lysá nad Labem – Poděbrady – Lázně Bohdaneč – Pardubice (cca 280 km).

Předpokládaný příjezd do Pardubic: do 20.30 hod.

Pěší trasy:

Trasa 1 (délka trasy 19 km, stoupání 528 m, klesání 385 m).

Hradčany, parkoviště – po modré „JV“ – U Trojzubce – Bělokamenná strouha – Víšek, odb. – Víšek – zpět Víšek, odb. – pokračujeme „JV“ po žluté – Stará mělnická cesta – Malá Buková, rozc. – Malá Buková, vyhlídkový okruh – Malá Buková, rozc. – Velká Buková – Pod Velkou Bukovou – Pod Jedlovou roklí – „Z“ po červené, Kančí roklí směr Strážov – před Strážovem narazíme na modrou, po ní se dáme doleva – U spálené hájenky – U Flesla – Mariánská cesta – Bezděz – doprava po červené – Bezděz, hrad – zpět Bezděz, pod hradem – po červené – Bezděz, parkoviště.

Varianta 1A (délka zkrácené trasy je 17 km, stoupání 402 m, klesání 266 m)

Trasu je možné zkrátit vynecháním výstupu na hrad Bezděz. Hrad je otevřen do 15:30 hod. a při absolvování celé **trasy 1** by se prohlídka hradu těžko stíhala.

Trasa 2 (délka trasy 15 km, stoupání 439 m, klesání 303 m).

Hradčany, Trojzubec - hájovna – „SV“ po žluté – Bělokamenná strouha – „JV“ po modré – Víšek, odb. – pokračujeme „JV“ po žluté – Stará mělnická cesta – Malá Buková, rozc. – dále po žluté – Velká Buková – Pod Velkou Bukovou – Pod Jedlovou roklí – „Z“ po červené, Kančí roklí směr Strážov – před Strážovem narazíme na modrou, po ní se dáme doleva – U spálené hájenky – U Flesla – Mariánská cesta – Bezděz – doprava po červené – Bezděz, hrad – zpět Bezděz, pod hradem – po červené – Bezděz, parkoviště.

Varianta 2A (délka zkrácené trasy je 12,5 km, stoupání 315 m, klesání 174 m)

Trasu je možné zkrátit vynecháním Malé a Velké Bukové.

Z rozcestí Stará mělnická cesta půjdeme po červené, kde se napojíme na modrou a po ní pokračujeme po původní trase č. 2.

Trasa 3 (délka trasy 11 km, stoupání 325 m, klesání 186 m).

Doksy, žst – po červené – Doksy, zámek – Náměstí Republiky – Masarykovy sady – Pod Šibeničním vrchem – Šibeniční vrch – zpět Pod Šibeničním vrchem – stále po červené Máchovou cestou – U Rozstříleného – Malý Bezděz, hájovna – Bezděz, pod hradem – Bezděz hrad – zpět Bezděz, obec – parkoviště.

Trasa 4

Prohlídka Doksů a přejezd do Bezdězu. Prohlídka obce a hradu

Předpokládaný odjezd z parkoviště Bezděz – obec v 17:30 hod.

Možnosti občerstvení: trasa 3 v Doksech, ostatní trasy pouze na konci tras v Bezdězu

Mapa: zelená edice (1:50 000) KČT č. 15 – Máchův kraj.

Cena: členové – dospělí 250,- Kč, děti 120,- Kč, nečlenové – dospělí 350,- Kč, děti 170,- Kč

Přihlášky: přijímá Dagmar Ehrenbergerová, e-mail egova@seznam.cz, mobil 739 569 070. Při odhlášení od 14. dne před termínem akce a při nedostavení se k autobusu zaplatí každý stanovenou cenu v plné výši.

Trasy připravil a výlet vede: Petr Dračínský (mobil 732 959 402 T-mobile)

Zajímavosti na trase:

[1] Hradčany – (do roku 1948 německy Kummer či Kummer am See) je obnovená vesnice, část města Ralsko v okrese Česká Lípa. Leží vojenském prostoru Ralsko, na bývalé kupecké cestě z Mnichova Hradiště do České Lípy. Většina sídla také leží v CHKO Kokořínsko – Máchův kraj. Trvale zde v roce 2011 žilo 147 obyvatel. V těsném sousedství obce se nachází Letiště Hradčany, rozlohou jedno z největších ve střední Evropě.

Obec vznikla před třicetiletou válkou, snad již v 16. století. V roce 1630 je v Hradčanech uváděn jako rychtář Georg Langer. Během moru v roce 1713 zde podle listiny z roku 1722 zemřelo 15 lidí. Během požáru v roce 1842 shořelo 30 domů. V roce 1932 byla obec elektrifikována.

V roce 1789 byla v Hradčanech zřízena jednotřídní škola. V roce 1883 byla postavena budova dvojtřídní školy. Na počátku 20. století do ní docházeli žáci také z Borečku a Strážova. Na počátku 20. století se staly oblíbeným turistickým letoviskem díky místním rybníkům a nedalekým pískovcovým Hradčanským stěnám.

Obliba stoupla po postavení silnice z Mimoně na Doksy v roce 1909. Roku 1921 zde žilo 370 obyvatel, z nichž bylo 361 německé národnosti. U Hradčanského rybníka byla velká pláž s plovárnou, 6 hotelů, penziony, vily a restaurace.

Vojenský prostor zde vzniknul po odstoupení Sudet nacistickému Německu v roce 1938. Wehrmacht zabral oblast mezi Českou Lípou, Stráží pod Ralskem a Mnichovým Hradištěm, která měla rozlohu přes 250 km². Na jaře 1945 vzniklo v těsném sousedství obce vojenské letiště, které bylo vzápětí po svém dokončení poničeno americkým náletem. Mezi roky 1968–1991 působila v celém VVP Ralsko sovětská armáda. Ta v osmdesátých letech 20. století původní letiště významně rozšířila na celkovou délku 2,7 km a šířku 90 m. V obci se zachovala většina domů díky tomu, že obce jako takové se nedotkl destruktivní výcvik vojsk. V blízkosti letiště byl v provozu tankodrom. Největší újma, která Hradčany postihla, byla změna jejich charakteru a funkce. V době vojenského prostoru byli v obci ubytováni zaměstnanci vojenských lesů a vojenské správy. Po jeho zrušení se Hradčany otevřely civilnímu obyvatelstvu. Vojenské letiště u Hradčan je od roku 1991 částečně používáno ke sportovním účelům, natáčely se zde také filmy Tmavomodrý svět a Stalingrad. V roce 1999 se na hradčanském letišti uskutečnil 6. ročník tanečního festivalu CzechTek.

V současnosti trvá zaměření místních obyvatel na dřevozpracující průmysl a turistiku. Vedle Hradčanského rybníka se nachází informační centrum Vojenských lesů a statků ČR (budova bývalé hájovny). Expozice je zaměřena na historii území bývalého Vojenského výcvikového prostoru Ralsko, historii i současnosti lesnictví v této oblasti, myslivosti, přírodním podmínkám, geologickým zajímavostem, floře a fauně, ochraně přírody a možnostem turistického využití oblasti. Nedaleko od informačního centra je umístěn Lesní koutek Ralsko – stanice pro handicapované živočichy. Od střediska je vedena 3,5 km dlouhá Naučná stezka Jeřáb a tři různé dlouhé turistické okruhy (červený, modrý, zelený).

[2] Víšek – vrch v okrese Česká Lípa. Vrcholová plošina je tvořena místy silně proželezněným pískovcem, který vznikl vulkanickou činností ve třetihorách. Geologická mapa ČGS zde uvádí severojižně orientovanou bazaltoidní žílu.

[3] Malá Buková – vrch tvoří těsné souvrší s východněji ležícím vrchem Velká Buková. Souvrší leží v bývalém vojenském prostoru Ralsko. V blízkosti se nachází bývalé vojenské letiště Hradčany, z přírodních lokalit je to PR Hradčanské rybníky, rašeliniště Pustý rybník, NPR Břehyně - Pecopala. Jde o významný krajinný prvek, který je součástí chráněné lokality Ptačí oblast Českolipsko - Dokeské pískovce a mokřady. Lokalitu lze charakterizovat jako pralesovitý zbytek vrcholové bučiny na dvou vyvřelých kopcích s přechodem do doubrav na jihozápadním svahu

Malé Bukové. Na vrcholových skalkách se nacházejí izolované zbytky vegetace z období postglaciálních vápnatých půd.

Vyskytují se zde běžné i ohrožené druhy flóry a fauny. Z chráněných druhů živočichů je doložen výskyt kriticky ohrožené tesaříka alpského, zaznamenán byl výskyt dudka chocholatého, v r. 1966 zde zahnížil čáp černý. Na obou vrcholech souvrší donedávna stávaly sovětskou armádou používané stožáry navigační signalizace pro hradecké letiště, ale byly již odstraněny. Souvrší se nalézá zhruba na půl vzdálenosti mezi vrchy Bezděz a Ralsko, a i proto je to nepřehlédnutelná krajinná dominanta.

[4] Strážov – pod Dubovou horou na historické strážní cestě stávala osada Strážov. Dochovaly se pouze zbytky sklepů. Osada sestávala z hájoven, Valdštejnského lovcího zámečku, dřevařské dráhy, smolárny a skelné huti s milíři na pálení dřevěného uhlí. Zanikla po druhé světové válce.

[5] Hrad Bezděz – leží na vrcholu kopce vysokého 604 metrů, z jeho 35 m vysoké věže je krásný kruhový výhled do dalekého okolí. Za pěkného počasí jsou vidět vrcholy Jizerských hor i Krkonoš. Nejstarší zmínka o Bezdězu souvisí s kolonizačním úsilím českého krále Přemysla Otakara II., z

jehož podnětu vznikl v 2. polovině 13. století velký počet nových vesnic a také tři města – Bezděz, Doksy a Kuřívody. Hrad samotný byl panovníkem určen jako správní centrum rozsáhlého královského panství a k jeho ochraně, i k ochraně významné obchodní cesty vedoucí do Mělníka okolo Bezdězu dále do Žitavy. Výstavba hradu proběhla mezi léty 1265 – 1278. Stavba byla provedena s nesmírnou precizností ve stylu rané gotiky. Byl zde vězněn pozdější král Václav II. se svou matkou Kunhutou (od ledna 1279, Kunhutě se v dubnu podařilo z hradu odjet do Prahy, Václav II. byl odvezen do Žitavy, kde v zajetí strávil další 4 roky). Později se na Bezděz několikrát vrátil, a pak ho zastavil pánům z Dubé, protože potřeboval peníze.

Do roku 1588 se v historii hradu střídala období, kdy byl přímo pod královskou korunou a období, kdy byl v zástavě mocných šlechtických rodů. Od pánů z Dubé jej vykoupil až král Karel IV., který zde pobýval v letech 1351, 1352, 1357 a 1367. Karlův syn Václav IV. hrad dal opět do zástavy. Dalšími vlastníky byli markrabě Prokop, Havel ze Zvířetic, Jan z Michalovic a mnozí další. V roce 1621 po bitvě na Bílé hoře byl hrad dobyt a vypálen.

Po roce 1624 ho získal Albrecht z Valdštejna, který povolal mnichy řádu sv. Augustina. V době pozvolného budování kláštera hrad dobyli roku 1642 Švédové. Od roku 1662 do roku 1785 zde pak byl klášter řádu montserratských benediktinů, fungující také jako významné mariánské poutní místo. Roku 1666 byla do hradní kaple přenesena jedna ze tří kopií černé Panny Marie Montserratské. V roce 1778 byl hrad dobyt pruským vojskem a konec kláštera jeho zánik způsobil svým nařízením Josef II. Po zrušení kláštera byl hrad opuštěn, mniši vybavení rozdali po okolních kostelích nebo je odvezli na své opatství do Emauz v Praze.

Do roku 1932 byl hrad v majetku Valdštejnů, následně se dostává za symbolickou částku do Klubu československých turistů. Roku 1953 byl hrad předán státní památkové péči. Od 60. let byl ve správě Okresního národního výboru v České Lípě, na jehož náklady byly na hradě prováděny záchranné a konzervační práce. Byla zde mimo jiné provedena oprava hradní kaple, výměna střešní krytiny královského paláce, konzervace a opětovné zpřístupnění velké věže a obnova purkrabského paláce.

[6] Bezděz – první písemná zmínka o vsi je z roku 1264, kdy je zde připomínám královský villicus sídlící na dvorci, který se rozkládal v sousedství kostelíka. Fragmenty základů části dvorce se dosud nalézají asi 100 metrů západně do kostela. Villicus byl však roku 1278 nahrazen purkrabím na nově zbudovaném hradě Bezdězu, založeném králem Přemyslem Otakarem II. V roce 1291 povýšil král Václav II. obec na město, ale již v

roce 1300 přenesl Hynek Berka z Dubé po králově svolení městská práva na nově založený Nový Bezděz, nynější Bělou pod Bezdězem. Od té doby se obec údajně v souvislosti s nedostatkem vody rozvíjela jen velmi pomalu. V roce 1898 byla z velké části zničena požárem.

Převážně německy mluvící obec byla v roce 1938 připojena jako součást Sudet k Německu. Po druhé světové válce byla většina původních obyvatel vysídlena.

Z památek stojí za zmínku kostel sv. Jiljí, původně románský tribunový kostel, který byl patrovou chodbou spojen s obydlím knížecího úředníka. V letech 1764-69 prošel kostel barokní přestavbou, ale přesto se z velké části zachoval ve své románské podobě, i s románskou apsidou, zdobenou obloučkovým vlysem a ozuby. Areál doplňuje barokní fara s mansardovou střechou. V kostele je umístěna kopie monseratské černé madony, jejíž originál byl původně v hradní kapli, kam byly až do roku 1785 konány slavné pouti. Další památkou je barokní fara, dnes sídlo správy hradu.

Nedaleko náměstí v obci Bezděz se nachází zajímavý skalní útvar. Žlutě značená stezka vás zavede do malebné rokle, kde příroda vytvořila pískovcovou skalní bránu.

[7] Doksy – město bylo založeno na popud krále Přemysla Otakara II a jeho pomocníků Konráda a Hartviga z Kravař v roce 1264. První písemná zmínka o městě je z roku 1293. Město bylo vybudováno uprostřed hlubokých lesů nedaleko hradu Bezděz, aby chránilo obchodní cestu.

Velký rybník dnes Máchovo jezero nechal založit v roce 1367 Karel IV. V druhé polovině 16. století bylo město samostatným panstvím. Po bitvě na Bílé hoře získal město do vlastnictví Albrecht z Valdštejna a město se stalo součástí frýdlantského panství. V 18. století bylo město napadeno a vyplněno Prusy. V roce 1750 postihl město rozsáhlý požár, kterému padla za oběť asi padesátka domů, radnice a několik hospodářských budov. V 19. století se obyvatelé města živili textilní výrobou, zpracováním dřeva, ale také zemědělstvím a chovem dobytka.

V roce 1842 byl ve městě další ničivý požár, při kterém shořela třetina města. V roce 1867 zavítala do města železnice, trasa vedla z Bakova nad Jizerou do České Lípy. Koncem 19. století se město začalo měnit na rekreační letovisko, vyrůstaly tady rekreační objekty a byly upraveny pláže u Máchova jezera. Počátkem 20. století zahájily provoz parníky vozící výletníky po jezeře. Ve městě byly založeny lázně poskytující rašelinné, jehličnaté a mléčné koupele. Po ukončení druhé světové války byla německá část obyvatel města odsunuta. Ve městě rád pobýval a čerpal inspiraci básník Karel Hynek Mácha. Na městském náměstí najdeme domy postavené nebo upravené v první polovině 19. století. Domy se vyznačují empírovými prvky. V empírovém slohu je postavená také budova radnice. Nejstarší historickou stavbou ve městě je nedaleko náměstí tak zvaný Hospitálek. Jedná se o roubenou stavbu z roku 1669, která byla chudobincem a sirotčincem. V dnešní době je v domě Památník Karla Hynka Máchy. Na náměstí stojí Mariánský sloup z roku 1685. V městském parku stojí zámek postavený v 16. století, jeho dnešní renesanční podoba je pozdější přestavbě. Dominantou města je původně gotický kostel svatého Bartoloměje postavený v 14. století. V roce 1638 byl kostel přestavěn a v 18. století rozšířen o dvě kaple.

U severozápadního okraje města najdeme Máchovo jezero, jedná se o největší rybník v severních Čechách s rozlohou 350 hektarů. Kolem jezera jsou rozsáhlé písčité pláže. Po hladině jezera se můžeme svézt parníkem nebo na lodičce. Na jezeře jsou dva ostrovy, Myší zámek a Kachní ostrov, kde jsou chráněné rezervace ptactva.

[8] Šibeniční vrch – nachází se u dokského hřbitova sloužil, přesně dle svého jména, jako popraviště. Od nedaleké kapličky k němu vede březová alej nazývaná Alej vzdechů, která dodnes připomíná poslední cestu odsouzcenců na smrt. Šibeniční vrch proslavil svou básní Máj Karel Hynek Mácha, který sem situoval popravu Strašného lesů pána - otcovraha Viléma.